Ч. 254 (13.799). Львів, неділя 23. вересня 1934. Оплачено готівкою / Opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

З Берези Картуської на волю.

Дня 19. вересня п. р. випустили з Берези Картуської на волю другий транспорт інтернованих. Загалом увільнили 32 інтернованих. (В першім транспорті були звільнені тільки два інтерновані, поляки).

Подаємо список звільнених 19. ц. м. українців: 1) Д-р Гижа Михайло, Висова, пов. Горлиці, 2) Желем Іван Ропиця Руська, пов. Горлиці, 3) Шевчук Ярослав, Ропиця Руська, 4) Топорович Михайло, Збараж, 5) Гаськевич Володимир, Волинь, 6) Бас Гордій, Костопіль, Волинь, 7) Ганачевський Осип, Бережани, 8) Косарчин Микола, Бучач, 9) Керичний Володимир, Тернопіль, 10) Драгомовський Олександер, Чортків, 11) Король Іван, Калуш, 12) Мигович Петро, Калуш, 13) Рибчук Богдан, Городенка, 14) Ляшкевич Володимир, Снятин, 15) Баран Теодор, Перемишляни. Всі вони здорові.

Крім цього звільнено 14 поляків ендеків і 5 комуністів. Всіх українців у Березі лишилося около 125.

ЯК ЖИВУТЬ ІНТЕРНОВАНІ.

Всіх інтернованих у Березі стрижуть бодай раз на тиждень. У келіях сидить 4—5 інтернованих, у деяких більших по кільканацять. Поодинокі національні групи не перемішані зі собою. Інтерновані спали на сінниках, пізніше дістали тапчани. Харч: чорна кава і хліб за снідання, на обід каша, горох, солонина, на вечерю те саме.

Працювали інтерновані спочатку 10 годин денно, опісля 8. Встають в год. 4 рано, а йдуть спати в 7. вечором. Весь день крім праці ще інші ріжні заняття. Обовязує інтернованих строга військова дисципліна.

Обоз відвідав кілька разів поліський воєвода Костек-Бернацький.

Новий православний митрополит.

„Русскій Голос" (ч. 35. з 23. вересня) приніс несвтерджену ще вістку, що православний митрополит у Польщі Діонізій небаром подасться до димісії. Його наслідником був би арх. Олексій, правлячий єпископ волинської епархії, прихильний для українізації православної церкви в Польщі.

Розправа за вбивство мін. Перацького.

З Варшави повідомляють, що слідство в справі вбивства міністра Перацького вже на укінченні. Слідство вела спеціяльна до цього покликана бригада слідчих офіцерів і прокураторів під проводом слідчого судді для справ великої ваги Вітунського. Тепер полагоджують доповняючі справи й небаром прокураторський уряд зладить акт обвинувачення. Можливо, що розправа за вбивство Перацького відбудеться вже з початком 1935 року.

ЖАЛОБА З ПРИЧИНИ ПРИНЯТТЯ СССР ДО ЛІҐИ.

На вістку про приняття СССР до Ліґи на будинках вищих шкіл у Гельсінґфорсі вивісили прапори до половини машту на знак жалоби. Рівночасно делеґація молоді вищих шкіл зложила в премієра збірну заяву з протестом проти приняття СССР. Делеґація заявила, що фінляндський представник голосував за приняттям СССР, хоч не дістав гарантії, що СССР сповнить свої зобовязання. Заява молоді зредагована в дуже гострому тоні.

Премієр сказав, що молодь якслід не поінформована, бо й уряд з неменшою, як молодь журбою дбає про інтереси та честь Фінляндії.

Менщинна справа в Лізі Націй.

Дискусія над польським внесенням.

У першому дні дискусії над польським внесенням ґенералізації менщинних трактатів із 11 бесідників 9 заявилося в більшій або меншій формі за ґенералізацією, а два проти неї. Польське внесення без застережень піддержали: Ірак, Туреччина, Альбанія. В основі признали польське внесення: Югославія, Голяндія, Швайцарія, Швеція. Ця остання домагалася, щоби польське внесення уважно розглянути. Представник Гаіті заявився за реформою менщинних трактатів, Арґентина та Канада виступили проти ґенералізації. Проти односторонної постанови польського уряду виступили представники: Швайцарії, Голяндії та Югославії.

На вступі президент повідомив членів комісії про письмо, яке 10. квітня постійний делеґат Польщі в Женеві мін. Рачинський вислав Секретаріятові Ліґи. В письмі цьому Польща з огляду на рівноправність домагається поширення менщинних трактатів.

Після отворення дискусії делеґат Польщі мін. Рачинський мотивував Польське внесення. Внесення про ґенералізацію не звертається проти нікого. Проти внесення видвигали це, ніби то не в усіх европейських державах є менщини. Треба ствердити, що в усіх, за вимкою 2—3 держав. Вони не еміґранти, а давно живуть там. У більшости вони не можуть заявитися в Женеві, та це ще не є доказ, що їх нема. Далі твердили, що в державах, вільних від менш. зобовязань, менщинам живеться добре. Коли цій но не обмежують їх мовних прав, дозволяють їм основувати свої організації, школи, то чого противитися ґенералізації постанов про охорону менщин? Закидали, що менщинні зобовязання можуть загрожувати суверенности та внутр. злуці держави. Цей закид треба розглянути. Та Польща не хоче пристосовуватися до рацій, які з нинішним положенням не мають нічого спільного. Коли менщинну систему вважають доброю, то її треба поширити. Польща жде від Ліґи ясної та оконечної відповіди.

В пятницю в дальшій дискусії над польським внесенням представники Англії, Франції та Італії відкинули рішучо думку приняти на себе міжнародню контролю в царині охорони менщин. В імені Англії говорив мін. Іден, ясно заявився делеґат Італії бар. Альоїзі, виразно зясував свою нехіть піддатися контролі в менщинних справах делеґат Франції Масілі.

Делеґат Болгарії сказав, що не має застережень проти ґенералізації, одначе домагається вдержання істнуючих менщинних ґарантій. Делеґат Австрії сказав, що коли менщинна система виявиться невдоволяючою в практиці в кількох державах, то зайве її ґенералізувати. Делеґат Бельгії Гіманс думає, що ґенералізація створила би непорозуміння в країнах, де нема менщин. Делеґат Ірляндії де Валєра сказав, що деякі основні принципи охорони менщин можна би поширити на всі держави. Справу треба розглянути, та замість конференції радить створити комітет, який сформував би, які справи повинні бути предметом гол. конвенції та занявся би подрібними спец. справами.

Мін. Рачинський відповів, що дискусія не була безкорисна. Польська делеґація знайшла зрозуміння в багатьох делеґацій. Колиб польське внесення піддати під голосування, то багато делеґацій піддержало би її, та це не рішало би. Тому думає, що може прихилитися до становища предсідника, стверджуючи, що польська ініціятива не дала сподіваних вислідів. Тому теж не буде настоювати, щоби польське внесення піддати під голосування, бо всі знають уже, які його вислідн булиб. Польська делеґація і далі є за ґенералізацією, та з повищих причин не домагається голосування.

За згодою мін. Рачинського польського внесення не піддали під дискусію. Політичний референт комісії зборів Йосиф Бек, міністер кн. Люксембургу зясує хід дискусії на пленарному засіданні зборів і збори мусітимуть найти вихід. Може бути, що справу передадуть Раді Ліґи до дальшого трактування.

Далі арештують большевиків.

МОСКВА, ПАТ. Тасс повідомляє про нові арештування та ревізії серед большевицьких горожан, занятих на сх.-китайській залізниці. Останніми днями арештували 12 службовців і робітників ріжних стацій тієї залізниці.

Викрили муніцію.

ТОКІО, ПАТ. Як повідомляє аг. Кобузі, біля стації Чаілюн на сх.-китайській залізниці манджурська поліція викрила в шопах большевицької залізниці кріси найновіших моделів, револьвери, гранати, скоростріли та гармати. В звязку з тим арештували кількох службовців.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ

— У півд. Арізоні були криваві сутички між білими та жовтими фармерами. На одній японській фармі вибухли три бомби та знищили всі будинки, перервали греблю; вода залила багато поля.

— У Льондоні кружляє чутка, що відомий німецький маґнат-промисловець Фріц Тіссен утік за кордон. У першому році гітлерівської влади Тіссен був найближчим дорадником Гітлера. Останніми часами госп. політика не йшла згідно з бажанням тяжкого промислу, себто Тіссена.

— Жертвою тайфуну в Японії впало 18 міст, 943 убитих і 3.738 ранених. Пропало 503 осіб. Найбільше потерпіло місто Осака, де було 767 убитих, а 3.058 ранених. У Така Мацу згоріло 2.350 рибальських човнів.

Підземеллям хотіли викрасти Рінтелєна.

Віденська поліція арештувала власника готелю „Гамеранд" (в VII. окрузі), його жінку та віцедиректора краєвого обезпеченевого уряду, Ґрімме. Рінтелен є в шпиталі слідчої вязниці (Інквізітеншпіталь). Із Рінтеленом є ґен. Ваґнер, якого нац. соціялісти хотіли мати міністром військових справ у Рінтеленовім кабінеті. Нац. соціялісти хотіли увільнити обох, а що вони є під пятикратною сторожею, постановили їх викрасти підземною дорогою: пробити під землею канали та обох своїх нац. соціялістичних провідників перевести до готелю „Гамеранд". Для цього пляну приєднали собі власника готелю. Готель відділений від суду будинком т-ва обезпечень, тому мусіли пробити мури фундаментів обох тих будинків, щоби дістатися до вязнів. Нац. соціялісти вспіли дістатися до стіни вязниці, та поліція викрила їх роботу.

Арештованих: власника готелю, його жінку та дир. Ґріме помістили в окремих келіях.

НОВИЙ СТАНИСЛАВІВСЬКИЙ ВОЄВОДА.

Після повороту марш. Пілсудського та міністра внутр. справ до Варшави, наступлять зміни на персональних становищах в адміністрації. На становище станиславівського воєводи ставлять кандидатуру віцеміністра Сєдлецького з президії ради міністрів.

Повінь сільських жебраків.

В „Іл. Курері Цодзеннім" з 20. IX. під заголовком „Два засуди українських протидержавників" подана звістка, що окружний суд у Станиславові засудив 72 літню старушку Сімяновичеву на 7 місяців вязниці за ось таку подію: „На парохію в Олеші прибули безробітні поляки просити підмоги. Сімяновичева викинула їх обурена, що осмілилися просити допомоги, хоч є поляками, та піднесеним голосом в дуже образливій формі висловилася про польську державу".

Ця звістка на перший погляд може видаватися дрібною. Але вона має глибший підклад. Всякого рода сцисій з прошаками повно, тільки вони до судів не доходять. Те, що сьогодні діється на селі, а про що прилюдно не говориться, є вже таке докучливе, таке денервуюче, що просто жах бере, до чого воно йде та які може ще прийняти наслідки.

Нема села, нема хати, нема дня ні ночі, щоби обійшлося без нікому незнаних прошаків. Є між ними направду бідні, такі, які справді находяться на дні нужди. Але є нероби, є злодії, є просто розбишаки. Немало їх по містах, так, що дзвінок до помешкань майже не спочиває. І хоча у кожній міській хаті постійно хтось сидить, то всетаки бачимо щораз більше вікон і дверей забезпечених залізними кратами і штабами, зі штучно сконструованими замками, дарма, що поліційні комісаріяти близько і телефони до них є, тай поліція ходить по місті і сторож пильнує кожної камяниці.

Але на селі нема тих засобів самооборони, а число таких самих прошаків як у місті росте і росте. Минули ті часи, коли на селі не знали замикати на замок хати, стайні чи стодоли, воріт на подвіря, коли можна було лишити хату на сусіда, а то й без догляду, і йти цілою родиною з дітьми в поле до роботи. Тепер уже і там являються віконниці, крати, а господарства не можна лишити самотою, ані навіть на діти чи на старців, бо з такими нахабний жебрак дає собі легко раду.

Приходить нераз бродяга, здоровенний як мур, узброєний в таку саму здоровенну довбню, а що ще має під полою, не знати. Він не вступиться з хати без нічого. Спробуйте тільки нічого йому не дати і запропонувати йому роботу, а вже почуєте добру науку, що вдруге не спробуєте. Не обійдеться без погроз і проклонів навіть тоді, коли по його думці ви такому „заслуженому" (невідомими вам ділами) длєте замало. Він бувало і доносами грозить, що ви сякий чи такий. Вимагає вигід, бо не звик до чогонебудь. А ходять жебраки з цілої Польщі, з Лодзі, Варшави і Помор'я.

І народ тремтить. Крадежей у селі повно, тай підпалів немало. Тому не диво, що з усіх домашніх, один спить в хаті, другий у стодолі, третій у стайні, щоби припильнувати добра, а як нема кому, то господар цілими ночами нащурює вуха, не досипляє, до того зимою примерзає, а в день перемучений береться знову до роботи. Очевидно, кожний приймає непрошеного гостя з жовчю.

Може хто необізнаний з відносинами на селі скаже, що це переборщене, що прецінь на селі є також якась влада, є поліція, нічні сторожі, громадський уряд. Але хто не вірить, хай спитає тих, що живуть на селі, а вони скажуть. А покищо покличуся на свідків, які потверджують в цілості, що село серед таких обставин просто безрадне. Ось на засіданні комісії сільського жіночого господарства львівської Рільничої Палати порушила ту справу одна з жінок. Усі без вийнятку члени, а всі вони це польки і поляки з сіл, як наприклад заслуговуюча на віру предсідниця п. Ярузельська чи інші члени, стверджували ці жахливі відносини і комісія звернулася до управи Палати з апелем, щоби вжила зарадчих засобів, бо такий стан руйнує село.

Нема більш милосерної для бідних людини над хлібороба. Він радо поділиться Божими плодами з бідним. Але це волокитство перейшло вже межі і милостині і безпеки.

А вже здається найбільше наражене з цього боку духовенство, від якого кожний вимагає обильних дарів, бож це „буржуй", дарма що духовенство сьогодні збідніло рівнорядно з селом.

Як боронитися? Найкраще робить це Варшава. Вона виловлює на вулицях прошаків і приділює здорових до публичних робіт, хорих до приютів, інших відсилає до їх громад. Але як мають боронитися села?

Це питання, яке уряд мусить розвязати, як що має дбати за публичний спокій і добро громадян і якщо та атмосфера не має доводити до сцисій, які побільшують скількість судових актів.

М. Творидло.

Господарська Волинь.

Волинь, 20. IX. 1934.

Економічні питання все були й будуть пробним каменем життя. Є вони ним і на нашій, теппер не зовсім тихій Волині. Наші голоси про це, здається, не залишилися без наслідку. Міродайні чинники, маючи тут до розвязання дуже складні питання політичної натури, в останнім часі зацікавилися оцими нудними господарськими питаннями.

Відбиваємо життя таким, яким воно є, і про позитивні явища кажемо ясно, не промовчуючи їх. Так, признаємо, що одно з найпекучіших питань життя наших мас викликало зацікавлення володіючих чинників. Так само признаємо, що без огляду на шляхи, якими те зацікавлення піде, а якусь користь наше хліборобське населення таки з цього буде мати.

Але коли вже мова про господарське зацікавлення та про користи для українських хліборобів, то мусимо зясувати собі можливости здобуття їх як також неправильний спосіб реалізації господарських волинських плянів.

Зацікавлення офіціяльних чинників господарським життям Волині дало їм передовсім змогу дещо це життя пізнати, вказало їм на дотеперішні помилки і вкінці виявило ту правду, що від шлунка починаються різні переміни в суспільному організмі.

Ми нераз вказували, що тяжке матеріяльне положення наших мас служило базою для крайніх лівих елементів у веденні їх політичної роботи. Зубожіння селян приводило іноді до резиґнації та фільософії: „Хай гірше, аби інше". Вязниця?

І це, на диво, доводилося чути з уст навіть молодих одиниць, що переставали вірити в якінебудь кращі господарські можливости для себе.

Підтвердженням є факт, що найбільша частина контингенту вязнів припадає на найбідніші райони Волині, які раз-у-раз завдають найбільше мороки адміністраційним чинникам.

Ці обставини мусіли спонукати до деяких господарських заходів. Вони йдуть покищо у трьох напрямках: 1) експльоатація природних багатств: іванівський базальт, корецька каоліна, решта лісів, водяні шляхи; 2) піднятя рільництва і дрібний селянський промисл і 3) збут.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 23. ВЕРЕСНЯ 1934.

АРТУР ШНІЦЛЕР. 5)

Сліпий Джеронімо.

— Ходи, Карле! — закликав один, — ми хочемо наші гроші вкинути тобі в капелюх, так як пани там надолині!

Він виняв якусь малу монету і підніс вгору, начеб хотів її вкинути до капелюха, що тримав Карло. Тоді вхопив сліпий рамя візника й сказав:

— Дайте ліпше мені! Могло би ще кудись упасти!

— Якто, кудись?

— Га, от! Під ноги Марії!

Всі сміялися, господар і Марія також, лише Карло стояв непорушно. Ніколи ще Джеронімо так не жартував!...

— Сідай коло нас! — закликали візники. — Ти веселий хлопець!

І вони посунулися, щоби зробити місце для Джероніма. Розмова ставала чимраз голосніша й веселіша; Джеронімо говорив і не переставав пити. Коли надійшла Марія хотів притягнути її до себе; один із візників сказав сміючися: — Ти думаєш може, що вона гарна? Вона стара та погана!

Але сліпий посадив Марію собі на коліна. — Ви всі дурні, — сказав. — Ви думаєте, що я потребую очей, щоби бачити? От! я знаю, де тепер Карло; — там стоїть біля печі, тримає руки в кишенях і сміється.

Всі подивилися на Карла, що стояв коло печі з отвореними устами, викривляючи лице до сміху, начеб хотів показати, що брат говорить правду.

Надійшов наймит; коли візники хотять ще перед ніччю бути в Борміо, то мусять поспішати. Вони повставали, голосно прощаючися. Оба брати залишились знову самі в кімнаті. Була вже та година, коли вони часом трохи спали. В коршмі запанувала тиша, як пополудне, звичайно в тій порі. Джеронімо спер голову на столі і здавалося засипляв. Карло ходив ще сюди й туди; вкінці сів на лавку. Він був дуже втомлений. Йому здавалося, що якась сонна мара мучить його. Вічно мусів про всяке думати, про вчора, передучора та про всі дні, що вже минули, а передусім згадував теплі літні дні та білі дороги, якими мандрували з братом. Все це було таке далеке, таке незрозуміле, начеб ніколи вже не мало бути так само.

Пізно пополудне надїхала почта з Тиролю, а потім у коротких відступах часу вози з подорожніми, що тою самою дорогою їхали на полудне. Чотири рази мусіли брати сходити ще на долину. Коли останній раз ішли нагору, вже зачало смеркатися й на сходах блимала мала олійна лямпка. Прийшли робітники, що робили недалеко в однім каменоломі; вони мешкали сто кроків нижче від коршми в бараках. Джеронімо присівся до них; Карло залишився сам при своїм столі. Йому здавалося, що він такий самотний вже дуже давно. Чув, як Джеронімо голосно, майже крикливо там оповідає про свої молоді роки: що він дуже добре пригадує собі ще, як бачив людей і предмети і батька, що працював у полі, і малий город, з ясенем під муром і білий мур і низький дімок, що до них належав і двох малих дівчат у шевця, і гору за церквою, вкриту виноградом, а навіть своє власне дитяче лице, що глядів на нього із дзеркала. Як часто Карло чув уже це все. Нині не міг того знести. Звучало то якось інакше, як все: кожне слово, що Джеронімо сказав, прибирало інший зміст та зверталося проти нього. Він висунувся незамітно з кімнати на дорогу, де було вже зовсім темно. Дощ перестав уже йти, було дуже зимно; майже приманювала його гадка, іти далі, все далі, геть у ту пітьму, щоби вкінці положитися в якийсь рів, заснути й не збудитися.

Враз почув ґуркіт воза і побачив світло двох ліхтарень, яке чимраз більше зближалося. На візку, що переїздив, сиділо двох панів. Один з них з повздовжним, виголеним лицем, кинувся взад зі страху, коли постать Карла виринула при світлі ліхтарень з пітьми. Карло, станув і вклонився, здіймаючи капелюх. Віз і світло зникли. Карло був знову в глибокій пітьмі. Нараз здрігнувся. Уперше у своїм житті злякався темноти. Не міг ані хвилини довше того знести. Дивно мішалися в його тупім почуванні мука та страх, які він переживав, з величезним співчуванням до сліпого брата, і гнали його домів.

У коршмі побачив тих двох подорожніх, що передше їхали попри нього. Вони сиділи коло одного стола при пляшці червоного вина та говорили поважно зі собою. Ледви глянули, коли входив.

Коло другого стола сидів Джеронімо, як раніше, при робітниках.

— Де ти сидиш, Карле? — сказав шинкар зараз у дверях. — Чому лишаєш брата самого?

— Або що? — спитав перелякано Карло.

— Джеронімо всіх частує. Мені це все одно, але ви повинні думати, що незабаром настануть знову лихі часи.

Карло приступив скоро до брата та взяв його за рамя. — Ходи! — сказав.

— Що хочеш? — закричав Джеронімо.

— Ходи спати, — сказав Карло.

— Лиши мене, чуєш, лиши мене! Я заробляю гроші і можу зі своїми грішми робити, що хочу, — так! — всього таки не можеш сховати! Думаєте, що він мені все віддає! О ні! Яж сліпий! Але є люди — є добрі люди, що кажуть мені: „Я дав твому братові двацять франків!"

Робітники засміялися.

(Далі буде)

Саме до цих напрямних пристосовані й цьогорічні Волинські Торги, які мають завданням показати екоспонати рільництва і дрібного промислу нашого селянства та притягнути до них покупців, а також показати населенню кращі способи перерібки лену, конопель, вовни, сої і т. д.

Зрозуміла річ, що в таких умовинах, коли політично-адміністраційні чинники наслідком згаданих вище явищ набирають у справах господарських першого голосу, волинська хліборобська палата мусить стати — замісць самостійного і кермуючого органу — органом у деякій мірі виконавчим. І це дуже характеристична риса волинського господарського життя.

Ця риса діяльности волинського найвищого господарського органу має для українського населення значні мінуси, бо її джерелом є політична царина. Але й це не є ще найбільшим лихом. Ще гірша справа — психольоґічний підхід до розвязки деяких суто господарських питань.

Психольоґічний підхід того роду, що волинського хлібороба найчастіше трактується, як первісну людину, без власної господарської культури (побуту), без традицій і економічного хисту та, найгірше, без підготування до нових органiзованих форм господарства та без відчування своєї господарської відрубности.

Звідси методи господарської розбудови — дати йомуззовні ці форми механічно, а подекуди й примусово. Він противиться цьому й зрядигоди відрекується навіть того, що у власних інтересах повинен би переймати й засвоювати собі. Це викликує нові примусові засоби, — і так внутрішнє провалля між ним і тими, що хотіли би підняти його господарство з вищих міркувань — усе збільшується. Заяви в пресі про ту співпрацю є виявом неправильного розуміння та освітлення епізодичних фактів та поведінки поодиноких осіб, що майже завжди діють під впливом або особистих користей, або страху.

Згадані поодинокі особи зустрічають у масах нехіть, потягнути за собою ці маси не можуть, і всі зусилля влити загал українських хліборобів у ненаціональні господарські організації сходять нанівець.

До таких вислідів, як ми зазначили вже, доводить і те, що господарський рух переймають у свої руки невідповідні чинники — політичні й адміністраційні — замісць хліборобської палати і фахівців-агрономів та знавців дрібного промислу й торговлі. Маємо і такі дивоглядн, що маґістрати займаються господарськими виставками і пропаґандою збуту рільничих продуктів, вязниці — промислом, шкільні інспектори — рільничою культурою і т. д.

Одним словом вавилонська вежа. Кожний хапається за те, що найбільше цікавить вище начальство, та на чому можна зробити карієру.

Другою відемною стороною того фальшивого підходу, є „патріотичний" підхід до українських господарських справ: обовязково в ділянці господарства вводити українські маси в орбіту чужонаціонального життя через різні нібито спільні організації і імпрези. Цьому противиться природа українських мас, і заходи в напрямі господарської розбудови Волині не дають бажаних результатів, а то й погіршують справу.

Тому треба ще раз підкреслити, що корисні пляни й почини в цьому напрямі дадуть бажані висліди лише тоді:

1) Коли провід у господарських справах буде виключно в незалежних руках хліборобської палати і

2) коли українські хліборобські маси матимуть можливість власної ініціятиви і конструктивної праці.

Senex.

Орґанізація садівників та городників
при Товаристві „Сільський Господар".

Розвиток садівництва та городництва у нашому карою, а зокрема його велике значіння для доходовости селянських господарств уже від довшого часу висували конечність створити загальну краєву орґанізацію садівників та городників. Ідучи за домаганням садівників та городників з краю, де при поодиноких філіях „Сільського Господаря" вони вже орґанізуються, рішило Головне Товариство „Сільський Господар" відновити працю заложеної ще в 1910. році Головної Городничо-Садівничої Секції при Централі Товариства. Ті, що памятають розвиток „Сільського Господаря" перед війною знають, що саме завдяки цій секції рушено у нас справу закладання селянських садів та двигнено вперід справи продукції городовини у селянських господарствах. Тому теж і тепер, коли знова є велика потреба зорґанізування садівництва і городництва та поведення з ним фахової праці, мусіло взяти Т-во „С. Г." керму у свої руки.

Засідання Головної Садівничо-Городничої Секції відбулося дня 15. вересня ц. р. під проводом інж. Юліяна Мудрака. На засідання прибуло 33 делеґатів від філій „С. Г." в краю, а були також присутні представники центральних установ та преси. На цьому засіданні ухвалено правильник секції і вислухано рефератів інж. д-ра Е. Храпливого про сучасний стан садівництва та городництва на наших землях та про напрямні дальшої орґанізаційної і фахової праці у цій ділянці. По рефератах розвинено широку дискусію, в якій брали участь: дир. П. Ковальський (Львів), інж. Б. Волинець (Мостиська), дир. Т. Гринкевич (Тернопіль), інж. В. Вакуловський (Рогатин), інж. М. Творидло (Львів), О. Бараа (Бережани), інсп. А. Терпиляк (Залуква), інж. М. Каплистий (Жовква), інж. В. Мосора (Стрий), інж. Р. Голод (Зборів), інж. В. Дмитренко (Коломия), інж. Ю. Мудрак (Львів), інсп. Кіт (Львів) та інші. У висліді нарад принято рішення у таких справах:

1) Орґанізації філіяльних Садівничо-Городничих Секцій при філіях „Сільського Господаря", які будуть нашими повітовими товариствами городників та садівників.

2) Філіяльні Садівничо-Городничі Секції відбудуть у короткому часі зїзди садівників та городників своїх районів, на яких устійнять програму праці і переведуть реєстрацію садівників та городників і підготовлять збірку відомостей про стан наших садів і городів.

3) Головна Садівничо-Городнича Секція займеться реєстром господарств та заведень, які можуть доставляти відповідні для нас деревця, кущі, бульви і насіння та подасть їх адреси й умовини до відома філіяльних Садівничо-Городничих Секцій.

4) Головна Садівничо-Городнича Секція підготовить відповідну літературу для наших садівників та городників і займеться часописом „Практичне Садівництво", яке від двох років видає „Сільський Господар", як додаток до „Українського Пасічника".

5) Головна Садівничо-Городнича Секція займеться справою збуту і перерібки садовини і городовини у порозумінні з тими нашими установами, які цю працю вже ведуть.

6) Секція займеться справою фахового ведення шкілок та доставою для нас доброго матеріялу, бо нефахово ведені шкілки приносять нашому садівництву великі шкоди через доставу злого матеріялу.

7) Секція поробить кроки для зорґанізування нашого власного помольоґічного та городничого досвідництва при допомозі наших садівничо-городничих заведень.

Секція вибрала Раду у такому складі: голова інж. Ю. Мудрак, заст. голови дир. П. Ковальський, секретар інж. Г. Еліяшевський. Члени: інсп. А. Терпиляк, інж. В. Мосора, дир. Т. Гринкевич та редактор „Практичного Садівництва" інж. М. Боровський.

Започаткована таким чином орґанізація наших садівників та городників дасть змогу „Сільському Господареві" взяти її у свої руки та довести в краєвім розмірі і цю ділянку нашого господарства.

НІМЕЧЧИНА В ОБЛОЗІ.

Що думає про найближчу будучність Німеччини американський політичний письменник.

Німеччина тепер в облозі — пише старий американський політичний письменник Френк Г. Саймондс. Він каже, що становище Німеччини тепер якраз таке саме, як було тому 20 літ, після поразки над Марною у Франції. Тоді, каже, зачалась була облога Німеччини світом і тривала 4 роки. А тепер облога Німеччини зачалась на його думку, від 30. червня 1934, від Гітлерової „купелі в крові", коли то він без суду й засуду повбивав своїх приятелів, товаришів і співробітників. А довершилась облога, говорить Саймондс, після убиття гітлерівцями австрійського канцлера Дольфуса.

З того часу прилюдна думка в Анґлії стала проти Німеччини. Мусоліні переконався, що годі співпрацювати з Гітлером. І разом з Францією окруження Німеччини стало повне.

В облозі Німеччина мусить думати, чи видержить власними силами, або чи поспішить їй з ратунком помічна армія. На допомогу Німеччина не може рахувати, тому мусить здатись на власні засоби. А та війна не буде збройною, тільки фінансова й економічна, одначе це ані крихітки не змінює характеру облоги.

Уряди Анґлії, Франції, Італії і Совітського Союзу переконані, що тепер не може бути миру в Европі ані спільних заходів, щоб спинити занепадання середущої Европи, поки в Німеччині є влада Гітлера. У простих словах це значить, що Гітлер не добуде ніякої політичної допомоги за кордоном, яка могла би скріпити його значіння внутрі Німеччини.

Також фінансові чинники в Америці, Анґлії і Франції тепер є такої думки, що нові позички для Німеччини булиб тільки новими стратами. Це підкріпила заява Гітлерової влади у справі довгів і тому в Льондоні й Ню-Йорку рішили, щоб не брати більше ризика з Німеччиною.

Німеччині недостає цього року засобів поживи, що їх малаб купити за кордоном. Також потребує сирівців для промислу. Вона має на вивіз вуголь і хемікалії. Але на вуголь нема попиту, а хемічний промисл від світової війни розвинувся також в інших державах. Значить: Німеччина мусілаб вивозити за кордон свої фабричні товари. Для цього вона мусілаб купувати за кордоном бавовну, вовну, мідь, нікель та інші менше важні артикули. Але як вона за це заплатить? В останніх роках платила надвишкою в експорті, але тепер має спадок в експорті (бойкот за кордоном). Тому Німеччина вже перейшла на обмеження імпорту, щоб погодити це з упадком експорту.

Німеччина не має грошей і потребує нових позичок, одначе вона вже в довгах в Америці, Анґлії, Голяндії і Швайцарії, а щоб добути нові позички, перше всього мусілаб виявити охоту платити старі довги і здатність сплачувати нові. Але того нема.

Франція й Анґлія мусять теж тепер більше купувати за кордоном, але вони вирівнують свої втрати відсотками із закордонних позичок, або ратуються комерційними позичками, а їх кредит добрий. Але Німеччина не має ані інвестицій за кордоном ані кредиту. Америка стоїть найліпше, бо вона продає більше, ніж купує.

Німеччина, так як Америка й Анґлія, є промисловим краєм, де більшість людей жила з фабричного і копальняного промислу. Тепер у часі скрути і безробіття всі вони ратуються в біді прилюдними роботами. Але в Німеччині годі продовжати такі роботи з недостачі сирівців.

Все це веде до занепаду рівня життя в Німеччині. Поживи і хліба там щораз менше.

В листопаді 1918 року облога Німеччини скінчилась її невдачею тому, що їй забракло поживи і сирівців. Ніякі геройські змагання її армії не помогли.

Тепер-же держави не думають іти проти Німеччини мілітарною силою. Вони дожидають, поки голод і вичерпання не зломлять німецької політики. Коли це прийде, Гітлер мусітиме втікати таксамо, як кайзер тому 18 літ.

Міжтим у Німеччині можуть терпіти і можуть бути непорядки, але можна приняти за певне, що публика Англії, Америки і Франції не дасться спонукати до помочі Німеччині, навіть хочби говорили, що після Гітлера прийде червона потопа в Німеччині. В тих краях уважають Гітлерівщину божевільною. Таксамо як тому 125 літ вирішили були про Наполеона. Тоді його кінець прийшов швидко.

Гітлер став символом нужди для Німеччини, яка довершиться цієї зими.

Такий стан може потривати 3 місяці або 6, але важко, щоби протягся 12 місяців. Він може скінчитись наглим переворотом, або серед щораз більших болів. А про це вже нема сумніву.

Міжтим держави будуть держатись осторонь і дожидати того кінця.

*

Так думає старий Френк Г. Саймондс, відомий кореспондент американської преси з часу світової війни і відтак постійний політичний кореспондент, що кілька разів обїздив столиці Европи. Він пише на підставі свого знання, досвіду та безпосередніх інформацій. Чи ті його песмістичні погляди про долю Гітлера й кермованої ним Німеччини здійсняться, побачимо вже небавком.

——о——

НОВИНКИ

— **Амнестія для берестейських вязнів?** У варшавських колах кажуть, що справа амнестії для берестейських вязнів набрала знова актуальности. Амнестія конечна тому, щоби опорожнити вязниці, бо число вязнів перевищує на кількадесять процент скількість місць у вязницях, які дійсно є до розпорядження. Амнестія торкалася би передовсім берестейців, за виїмкою тих, що втікли за кордон.

— **Нова політехнічна бібліотека.** Бібліотеку львівської політехніки перенесли до нового будинку побіч політехніки, побудованого в давньому городі жіночої вязниці. Шафи та книжки перенесли підчас вакацій. Трохи книжок перенесли до нових залізних шаф, більшість є в давніх, деревляних шафах. Бібліотека ще не зовсім викінчена з причини недостачі грошей. Відчинена від 8. до 15. години; після 15-го жовтня буде відчинена без перерви від 8—18 години.

— **Перед посвяченням костела у Львові.** У неділю 7. жовтня посвятять на горішньому Личакові костел Матері Божої Остробрамської. Будували костел майже три роки. При костелі буде захист для ремісничої молоді, на 200 осіб. Захист вестимуть оо. Салезіяни.

— **Чи справді сумне?** „Курєр Львовскі" з 21. вересня ц. р. під заг. „Сумне, одначе правдиве" повідомляє, що до жидівської крамниці при вул. Голуховських улан 6. п. приніс назад масло, куплене в цій крамниці, так сказав: „Пані не хоче польського масла, а жадає руського". Це, як бачимо, також доказ, що масло „Маслосоюзу" найкраще.

— **Польський Дом Людови.** В Оріховичах (пов. Перемишль) посвятили Польський Дом Людови. Дім побудували зі складок польської суспільности при значній підмозі самоврядних інституцій перемиського повіту, банків і військовости.

— **Червінка.** В Калуші та Калущині червінка не вигасає. Влада ізолювала 19 громад. У Голині та Войниловї уладили рухомі шпиталі. Досі померло кільканацять осіб. Шкіл не зачинили. — Щоби до Львова не дісталася червінка, сусп. обезпечальні на спілку із повітовим лікарем переводять у підльвівських селах охоронне щеплення.

— **Самогубство священика.** У Бересті н. Б. повісився на гаку священик східно-славянського обряду Евзевій Бондаренко. Причини не ствердили.

— **Стшельці-конокради.** Поліція в Білому Камені придержала наслідком призвання одного зі спільників кількох стшельців зі Соболівки (пов. Золочів), що від довшого часу крали коні. Із зізнань обвинувачених виходить, що стшельци вкрали в околиці кілька пар коней, багато тютюну з трафік і т. д. Конокрадів поліція відставила до розпорядження слідчого судді в Золочеві.

— **Почта на змагання бальонів за чашу Гордон-Бенета.** 23. вересня з нагоди міжнародніх змагань бальонів за чашу Гордон-Бенета бальони варшавського аероклюбу „Сирена" та „Легіоново" заберуть почту з почтового уряду Варшава 31. та перевезуть її до місця осідання в в межах Польщі. Після причалення залога бальонів видасть почту найближчому почт. урядові, а цей перешле ті посилки звичайною дорогою до місця призначення. Ті бальони можуть перевозити краєву та закордонну почту за нормальною почтовою оплатою. Хто хоче вислати для бальонів листи чи посилки, має їх прислати до почт. уряду Варшава ч. 31. Посилки дістануть печатки з написом „Міжнародні бальонові змагання Гордон Бенет 31. IX. 1934, Варшава 31" та печатку аероклюбу, яким бальоном ішла посилка. Крім того на посилках буде наліпка „Чалендж і Гордон Бенет".

— **Заступник директора департаменту податку й оплат — дефравдантом.** У Варшаві припинили в урядуванні заступника директора департаменту податків і оплат при м-стві скарбу, Міхальського, бо він допустився фінансових надужить на пів міліона золотих. Надужиття ті є в звязку з аферою пос. Ізіковського, якого за надужиття виключили з ББ. Недавно один познанський професор заскаржив був Міхальського за плягіят. Він у Вільному Університеті виголосив відчит про скарбовість зовсім такий як того професора з Познаня. Факту плягіяту Міхальський не заперечив, лише в отвертому листі сказав, що справу віддасть під професорський суд того університету.

— **Останній кандидат до бразилійського престолу.** Помер у Відні тихо чужинний князь, наслідник престолу Болівії. Дом Педро походить із рідні Саксен-Кобург-Гота. Його дідо Дом Педро І. добився престолу в Бразилії зброєю. Бразилія була у свій час країною злочинців, баґон і шукачів золота. Сміливий новий король виборов Бразилії самостійність. Його син мав 15 літ, коли прийшов після нього до влади. Він доконав великої культурної праці, але коли скасував невільництво, мусів утікати перед напором дідичів і республиканців. Утікаючи пароплавом вивіз він звідти свого 23-літнього сина, що наслідком бурхливих подій був психічно недужий. Віденські лікарі помістили його у санаторії у Деблінгу. Там провів він багато літ, звідти перенесли його до Тулна і там догорав він роками. Ще недавно із Ріо де Джанейро приходили від монархістів до Відня телеграми, щоби прислати туди цього останнього законного кандидата на престіл.

— **Острів, що виринає з води.** Російський учений проф. Верещагін відкрив нижче рівня Байкайського озера досі невідомий острів, що має 4 кв. кільометри. Він висловив здогад, що острів зветься „Стовпи" і був іще на картах 17-го віку. Тоді острів був замітний, а згодом пішов під воду. Тепер він виринає поволі назверх. Учені досі сумнівались, чи такий острів взагалі істнував.

— **Смілива тореадорка.** В Еспанії знають віддавна сеньоріту Марію Сальоме. Вона має славу тореадорки. З биками перестала боротись давно; нині має 56 літ. Та ось тепер заявила вона, що хоче ще раз попробувати своїх сил. Мабуть переживає небезпечний вік. Уже попідписувала умови з підприємцями „боротьби биків" у різних еспанських та португальських містах. Вона одягається по чоловічому і ніхто не знав би, що це жінка. Досі вона працювала як наставник у копальнях провінції Хаен і ніхто не знав, хто вона. Вперше виступила вона на арені у 1888 р.; у 1907 р. після змагання з биком пролежала довший час ранена. У 1912 знову боролася і була одним із найславніших тореадорів. Та саме тоді прийшла заборона для жінок виступати на арені і Сальоме мусіла зріктись своєї професії. 11 літ жила з ощадностей, потім узялась до якоїнебудь праці. Вона хоче показати тепер своїми виступами молодим, як колись виглядало мистецтво тореадора.

— **Запертя.** Лікарські досліди виказали, що при недугах органів підчеревя природна гірка вода Franciszka Józefa запевнює лагідне випорожнення.

Дописи.

БЕРЕСТЯ

Недоля одинокої української школи на Поліссі. На Поліссі є лиш одна українська приватна школа ім. О. Стороженка в Бересті. В ній учаться діти місцевих міщан і селян з околиць рідною мовою, що з огляду на пануючі на Поліссі відносини має для нас особливе значіння. В мин. році по звільненні кількалітнього управителя школи п. П. Артемюка управителькою була п-ні Горбачева, яка свої обовязки під усіми оглядами виконувала дуже добре. Та поліські українки делегували її на Український Жіночий Конгрес, що відбувся у Станиславові. Про виступ її подавала польська преса. Тепер-же шк. влада п. Горбачевої на становищі управительки берестейської школи на цей шк. рік не затвердила. Внаслідок того, хоч було вписаних 40 учнів — школа зачинена. Берестейська „Просвіта" старається про затвердження іншої вчительської сили, щоб школу таки уруховити.

Нові книжки й журнали.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАЦІВНИК І ГРОМАДЯНСТВО. Під розвагу одній і другій стороні. Львів, 1934. Накладом „Супруга". Стор. 40. Форм. 16°.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів. Ринок 10.